

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 20. februarja 1897.

Letnik II.

„Slovenski List“ izhaja vsako soboto. — Naročnina mu je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Posamične številke se prodajajo po 7 novč. — Dopisi pošiljajo naj se uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila naj se pošiljajo upravnistvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani, Resljeva cesta št. 5. — Oznanila in poslanice se računajo po ceni navadni v Ljubljani. Naročnikom 10 % ceneje.

„Mi pa pripeljemo naših 300 Nemcev.“

Narodna stranka se je v zadnjih dveh letih bistveno izpremenila, ker ni samo dobila druge kože, kakor gad spomladi, ampak tudi čisto drugega duha. Pred dvema letoma je bila še odločno narodna, danes je le še, kar se je še skupaj drži, strogo nemškoliberalna. Taka sta vsaj njen nevidni poglavar baron Schwegel in vidni poglavar dr. Tavčar.

Dne 14. julija 1894 je še pisal „Slovenski Narod“ takó: „In Nemci imajo obilo uzroka, da se veselijo, ker v Slovencih ni nikdo pričakoval, da bode glavno glasilo katoliške stranke, ki se tako rado pobaha, da šteje v svoji sredi ne samo odločne Slovence, temveč tudi odločne Slovane, o javnih napisih ljubljanskih v tistem duhu pisalo, kakor piše o njih glasilo barona Švegljina, najjemenitnejšega in najodličnejšega slovenskega renegata!“ To je pisal l. 1894. glavni borilec za samoslovenske napise g. dr. Ivan Tavčar in imenoval „Slovenčev“ stranko, ki je bila za dvojezične napise, „Upupa Epops“ (smrdokavra). In kaj danes piše in govori isti dr. Ivan Tavčar glede na te napise? V kaki razmeri je danes ta mož z najjemenitnejšim slovenskim odpadnikom? Kdo tega še ne ve? Komu ni znano, da ves narod slovenski že energično obsoja nenaravno civilno poroko, ki se je sklenila skrivaj med Tavčarjem in Schwegljem kot znak najhujšega ponižanja naše nekdanje ponosne narodne zavesti?

Dne 29. novembra 1894 se je na shodu zaupnih mož v Ljubljani še jednoglasno sprejela nastopna resolucija, ki se je utaknila kot šesti temeljni člen v program narodne stranke: „Konštatuje in obžaluje se, da se je deloma, osobito na Kranjskem, zapustil slovenski narodni program, a ustvaril drug program, v katerem se slovenska

narodnost ne nahaja kot smoter, in kateri daje potuho popustljivosti in brezbržnosti v narodnih uprašanjih, kakor osobito na obžalovanja vreden način dokazuje od slovenskega deželnega odbora kranjskega izdana in od one strani odobravana prepoved samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani. — Priznavajo se pa načela katoliške vere kot trden temelj razvoju slovenskega naroda, ter se izreka želja, da bi na tej in na narodni podlagi zložno sodelovalivsi Slovenci v težkem boju za narodov obstanek.“ Ali danes dr. Tavčar, ki je med tem sam postal deželni odbornik — seveda s pomočjo bratca Schweglja — še podpiše ta člen narodnega programa? Jeza ga kuha, da smo mi le v misel uzeli to točko preklicanega programa. Kje je danes popustljivost in brezbržnost v narodnih uprašanjih? Kaj trden temelj razvoju naroda? S kom složno sodelovanje v težkem boju?

Meseca avgusta 1895 je še govoril g. dr. Ferjančič na shodu v Idriji: „Velecenjeni možje! Naš program je isti, kateri je postavil oče Slovencev, dr. Bleiweis“. Navedel je govornik nadalje še zgoraj omenjeno točko programa, dokazujoč, da tedaj on ni brezverec. Priporočamo narodnim idrijskim meščanom, da uprašajo tega kandidata, katerega general dr. Tavčar žene v boj zoper Koblarja, istega Koblarja, kateri za las še nikdar ni odstopil od narodnega programa: „Kako se pa danes izvršuje program narodne stranke? Kaj govori in kaj dela danes Vaš general dr. Ivan Tavčar? Kako se vse to strinja z narodnim programom? Odkod ta razlika?“

Sedaj k stvari! V Ljubljani kandidujeta za državni zbor odlično narodni mož Vencajz in tudi narodni mož Kušar. Ne pravimo tu, zakaj se je narodna stranka odločila za Kušarja, kate-

rega je iz še obstoječih razlogov pred dobrim tednom siloma teptala v prah, to je njena stvar in njen ukus. Ali važne in posebno pomenljive so besede, katere je zadnje dni izustil o teh kandidaturah general narodne stranke dr. Ivan Tavčar: „Le delajte, — dejal je — za Vencajza, mi pa za Kušarja pripeljemo naših 300 Nemcev!“ Pribijamo te besede na steno v vedni spomin, kako globoko je padel nekdanji zagovornik hrvatskega državnega prava v Zagrebu, nekdanji nositelj izključno narodne slovenske ideje. Kje je dr. Bleiweisov program? Kdaj je slavni oče slovenskega naroda klical Nemce na pomoč, kakor sedaj dela dr. Tavčar? Kdor bi pri volitvah v Zagrebu klical na pomoč Mažarje ali v Pragi Nemce, ta je v istem hipu proglašen za izdajico naroda. V beli slovenski Ljubljani si ta sramotni pečat na čelu hoče prisluziti dr. Tavčar. Mi nikakor nismo proti dr. Tavčarju kot osobi, pač pa bodemo vedno in z vso odločnostjo ugovarjali temu, da bi voditelji narodne (!) stranke delali najhujšo korupcijo med našim narodom z nemškutarijo. Može, ki so hoteli samo komandovati in nič delati, ki so izgubili dotiko z narodom tako, da si v Ljubljani ne upajo več sklicati javnega shoda, prignali bodo na volilno bojišče proti Slovincem zadnjo svojo gardo — 300 Nemcev!

Glasovi z Goriškega.

(Izvoren dopis.)

Zgodilo se je, kar smo že davno pričakovali. Slovenski deželni poslanci prisiljeni so bili zapustiti deželni zbor zaradi brezobzirnosti zagrizenih Lahov. Čudno je sploh, da so slovenski deželni poslanci toliko časa ustrajali in mirno gledali prezirljivo postopanje laških zastopnikov, saj je bilo vsemu svetu znano, da Lahom ni do drugega, nego do gospodstva v deželi. O kakem resnem delovanju se ne more pri njih govoriti,

O stoletnici Vodnikovih „Lublankih Noviz“.

„Novice“ oživiljene.

Dne 5. malega srpana 1843 so oživele „Novice“ pod naslovom: Kmetijske in rokodelske novize. Na svetlobo dane od z. k. kmetijske družbe. Nad njimi razširja perotnici cesarski orel, pod katerim je grb kranjske dežele. Ob njem se v lepem skladu vrste znaki kmetijstva in obrtnosti.

Po dolgem malodane 43letnem premolku se je jelo zopet nadaljevati delo, ki ga je bil l. 1797. pričel Valentin Vodnik. Kaj je uzrok, da so oživele „Novice“? Iz groba jih je priklicala preosnova c. kr. kranjske kmetijske družbe in slovanski prepoved.

Za pouzdigo poljedelstva na Kranjskem se je osnovala l. 1767. v Ljubljani kmetijska družba. Ukrenila je marsikaj dobrega, ali njen upliv ni segal v narod. Slovenski kmet je tičal v nevednosti; neznani so mu bili izumi, ki so po drugod izboljševali in pospeševali poljedelstvo; on niti sanjal ni o kakem napredku, nego se je, obdelujé svojo rodno zemljo, trdo držal odve-nelih pravil, katera je prejel od svojih dedov. Kmetijska družba je skrbela za pouk kmeta z

raznimi strokovnimi spisi. Objavila je tudi par slovenskih del: (Pirčevega „Kranjskega vrtnarja“ 1828. in „Kratek poduk sviloprejke in murve rediti“ 1841.; ali večina njenih publikacij je bila nemška. Nemška je bila njena „zbirka koristnih nauk“ v minulem stoletju. Pod njenim uplivom je izhajal l. 1775. gospodarski časnik: „Wöchentliches Kundschaftsblatt des Herzogthums Krain“, v nemškem jeziku. Pozneje je izdajala svoje nemške letopise. K njenim shodom je prihajala do malega samega gospoda. (Zgodovinske črtice c. kr. km. družbe na Kr. 1867.)

L. 1836. se je udeležil velikega zbora kmetijske družbe v Ljubljani višji vojvoda Ivan, ki je presenetil zbrano gospodo z grajo očitajoč, „da ni navzočnega pri zboru tistega, za katerega je osnovana družba, da ni navzočnega kmeta.“ Na to struno je udaril veliki pospeševalec kmetijstva in obrti višji vojvoda Ivan iznova l. 1843., opominjaje družbine načelnike: „Dokler ne pridobite zase kmeta, ne bode družba ničesar koristila deželi; častni posli vam malo pomagajo.“ (J. Apih, Slovenci in 1848. leto str. 32.)

L. 1843. se začelja novo poglavje v delovanju naša kmetijske družbe; ona je postala res kmetijska. Mesto kamena je jela dajati kmetu

kruha. Osnovala je slovenske „Novice“, katerim je bil v prvi vrsti namen: „poduk in napeljevanje kmetov in obrtnikov ali rokodelcov li fvoj ltan kolikor je mogozhe sboljšhati.“

Kar se ni posrečilo posamičnim rodoljubom l. 1824, 1837. in 1838., to je dosegla tedaj kmetijska družba. Ustanovila je slovenski časnik. Seveda bi bila tudi njena namera splavala po vodi, ko bi se ne bil potegnil zanjo v visokih krogih omenjeni višji vojvoda ki je že l. 1809. bivajoč v Ljubljani pokazal svojo ljubezen do našega jezika obžaluje, da mu ni vešč. On je tudi Šmigoca uzpodbudil, da je spisal l. 1812. slovensko slovnico. —

Na severu in na jugu se je zlasti v tretjem in četrtem desetletju tega stoletja vršil slovanski prepoved. Za slovanske ideje se je oduševljala zlasti vseučiliška mladina. Iz roke v roko je šla tedaj Kolarjeva „Slavy dcera“, njegova knjižica o slovanski vzajemnosti. Na vseučiliščih so si ustvarjali mladi rodoljubi načrte, katere so namerjali oživotvoriti, kadar nastopijo delovanje v domovini. Jeden izmed teh mladih mož se je vrnil l. 1843 z Dunaja v Ljubljano, kjer je postal profesor zdravilstva in tajnik c. kr. kmetijske družbe. To je bil dr. Janez Bleiweis. V domovini je našel mnogo sorodnih

ker o socijalnopolitičnih preosnovah nimajo ni pojma ni resne volje. Po vsej pravici jim je deželni odbornik dr. Tuma v svoji izjavi zabrusil v obraz, da je goriški deželni zbor najslabši v Avstriji, oziroma da je Goriška najbolj zanemarjena v vsakem pogledu in da bi bilo potrebno, jedenkrat začeti delati. Našel jim je vse pregrehe 20 let sem; pokazal je, kako daleč, daleč smo na Goriškem za drugimi deželami. Res, razveselili smo se, ko smo izjavo prebrali, da je vendar jedenkrat prišlo do tega. Marsikateri rodoljub na Goriškem je večkrat opozarjal v slovenskih listih, kako se Slovenci dade slepiti z obljubami, v kako veliko škodo je deželni glavar goriškim Slovencem. Z nekakim globokim spoštovanjem so se temu gospodu približevali slovenski poslanci, proseč ga milostnega pogleda in dobrohotnega uvaževanja pri kaki slovenski zahtevici, ne da bi rekli, kakor je večkrat rekel rajni Windhorst Bismarcku: *Mi zahtevamo, mi ne prosimo. Kakor povsod, tako tudi tu je zopet kriva znana slovenska krotkost in popustljivost pri slovenskih poslancih prejšnjih časov. Tu zopet vidimo najjasneje, kako je bilo v deželnem zboru za Tonklikevega časa, od kojega so naši goriški katoličani pričakovali novega življenja katoliške misli.* Bog vè, ali so že to spoznali in se kesajo? Teško, ker blesteče katoliške fraze jih preveč mamijo, tako da ne vidijo par korakov pred seboj. V imenu takomenovanih „katoliških načel“ so naši katoličani pri zadnjih deželnozbornih volitvah agitacijo osnovali na Krasu in pripomogli k temu, da je zmagal v deželni zbor mož, ki v deželnem zboru večkrat ne podpisuje interpelacij slovenskih tovarišev in vsa svoja poročila pri deželnem odboru le v italijanskem jeziku sestavlja. Žalostno je, ako „katoliška“ stranka na Goriškem za take slovenske deželne poslance agituje, ki nimajo nobenega zmisla ne le za narodnost, nego tudi za vero, ki so brez vsakega narodnega ponosa. Zdaj se vse maščuje, kar so zakrivil deželni poslanci v prejšnjih letih. Slovenski poslanci so bili v deželni hiši za peto kolo, da so z njimi delali Lah, kar so hoteli. V drugih kronovinah so deželni zbori mnogo koristnih postav sklenili in marsikaj dobrega ukrenili na socijalnopolitičnem polju. Pri nas pa ne laški ne prejšnji slovenski poslanci niso toliko poguma imeli, ali pa pravzaprav, niso bili toliko v socijalni politiki naobraženi, da bi se poprijeli socijalnopolitičnega uprašanja. O laških poslancih ne moremo govoriti o kaki naobrazbi v socijalni politiki, ker tem je njih žep in laška zagrizenost vse. Velekapitalizem, izkoriščevanje ubogih ljudi i. t. d. ima svoje zastopnike v laških poslancih. Laški poslanci so z večine le veleposestniki in zajedno tudi odvetniki, torej od njih nihče ne pričakuje sodelovanja pri postavah in načrtih, tičočih se poboljšanja družabnega življenja goriških prebivalcev. Dobro

vedó, da bi take postave koristile Slovencem, zato pa odklanjajo vsak predlog, ki prihaja od slovenske strani. Veseli nas, da čedalje bolj prodira spoznanje o potrebi združene Slovenije. Slovenci na Koroškem so izročeni na milost in nemilost Nemcem; istotako Štajarci. V poreškem deželnem zboru Slovenci in Hrvati tudi nikamor ne morejo. Tržaški Slovenci niso v svojem deželnem zboru še glave gotovi. Pri nas na Goriškem tudi ni upanja, da bi se na bolje obrnilo. Pred toliko leti se je Slovenija veselila zmage kranjskih Slovencev nad kranjskimi Nemci, ali v zadnjem času se je to veselje v žalost izpremenilo. Slovenskonemška koalicija v kranjskem deželnem zboru razjedla je srce Slovenije — belo Ljubljano, brat brata izdaje nasprotnikom in išče pomoči pri naših sovražnikih.

Tužna Slovenija podobna je od hude nevihte in plohe razdrtemu lepemu polju. Kamorkoli pogledamo po Slovenskem, vse je razrito, vse razdrto. Ali je mogoče ob takih razmerah duševno in gmotno napredovati? — Žalosten pogled po Slovenskem, posebno preteško stališče pokrajinskih Slovencev, mesarsko klanje na Kranjskem, srditost in mržnja Lahov in Nemcev, vse to bodi resen opomin vsem poslancem na jugu, da tako ne more naprej in da je treba v prihodnjem jugoslovanskem klubu, sploh povsod v javnih zastopih, na to delati, da se čim preje določi natančno, da zahtevamo združeno Slovenijo. Naše trdno prepričanje je, da z večnimi kompromisi, s skritim pogajanjem, z obljubami in brezpotrebni oziri, nikdar Slovenci ne pridemo do narodnih pravic in gospodarske samostojnosti. Mi smo o tem tako prepričani, da bolj ne moremo biti. Ako na dno pogledamo vsemu, kar se je godilo v zadnjih letih na političnem polju, vidimo, da nas nasprotniki imajo za norca. Ko bi kdaj spoznali vsi slovenski in hrvaški poslanci, kako jih od zgoraj navzdol slepe, gotovo bi odložili vso ono nesrečno krotkost in pohlevnost, ki nam Slovencem le škoduje in prav nič ne koristi. Globoko v srce naj si zapišejo vsi zastopniki na jugu laški pregovor: *Chi pécora si fa, lupò lo mangia.* Po slovenski bi se reklo: *Kdor je preveč pohleven in ponižen, tega volk pojé.*

Združenje hrvaških strank.

Iz Hrvaške in Dalmacije prihajajo nam velepomembni glasovi, ki nas nudajo z upanjem v boljšo bodočnost bratskega nam naroda hrvaškega in srbskega. Iz Zadra, glavnega mešta kršne Dalmacije došla nam je vesela vest, da so se tam združili pravaši in narodnjaki; obe stranki sta podpisali volilni kompromis, a kar je tudi zelo važno, soppodpisali so ta kompromis tudi Srbi. Sloga Hrvatov in Srbov v Dalmaciji potrdila se je s tem, da so vse združene slo-

vanske stranke v deželnem zboru dalmatinskem odklonile nove laške šole v Dalmaciji, čemur je bila posledica, da so Italijani ostavili deželno zbornico. Druga takista vesela vest došla nam je iz belega Zagreba, te metropole južnega Slovanstva, da sta se tu spravili in združili dve politični glasili, torej da se je doseglo solidarno postovanje dveh strank na Hrvaškem.

To je toli važen političen čin, da ga smemo imenovati epohalnim dogodkom v politični zgodovini bratskega nam naroda onkraj Sotle, katerega je doslej ločil Velebit. Treznim in iskrenim rodoljubom se je posrečilo započeti veliko narodno delo, ki utegne imeti najboljše posledice za predrugačo vladajočega zistema. V starodavnem Zadru, kjer je sedež katoliškega nadškofa, metropolita, grškoiztočnega škofa; v Zadru, kjer gospodujejo Italijani z italijanskimi šolami, združili so se Hrvati in Srbi v solidarno delovanje in od sovražne strani se že čuje klic: *Leones Venetiae vos salutant morituri!*

To, kar se vrši na slovanskem jugu, tako je podobno smotrom, katere ima naš list, da nam je o tem obširneje izpregovoriti nekoliko besed. Najprvo pa nam je poudariti, da se od srca radujemo preobratu političnega položaja na jugu; veseli nas, da v nazorih o združenju nismo osameli in da morda tudi na Kranjskem združimo politične stranke, saj pri nas niso večja nasprotja, kakor na Hrvaškem, samo nam je treba resno pomisliti, da narodu slovenskemu ugonobimo daljši obstoj, ako ga z pogubonosno politiko pehamo v propast.

Kakor da bi dobri duhovi ustajali iz grobov, tako se nam je zdelo, ko smo čitali v „Obzoru“, kako hrvaški narod ne more zabiti svojega najvrednejšega sina dr. Franja Račkega, ki je ves čas svojega življenja deloval za oživitvorenje slovanske duševne zajednice, ki je želel, da bi se v trojedni kraljevini v jedno veliko vojsko zbralo vse, kar je na Hrvaškem neodvisno in pošteno, to je, da bi se ustanovila opozicija za Hrvaško. Račkega duh kliče Hrvate na združenje, in glej čudo, v istem času, ko se Hrvati v britki žalosti spominjajo velikega svojega borca za slovansko solidarnost, borca za združenje strank, ravno v istem času podala sta si roke „Obzor“ in „Hrvatska Domovina“, a „Narodni List“ je zaklical preko Velebita v Zagreb in rekel, da je vsako cepljenje hrvaške opozicije jednostavno izdajstvo domovine. Kako lepo soglasje torej na obeh straneh Velebita! Vendar niso veliki možje brezuspešno oznanjali sloge in jedinstva; vedeli so in slutili, da se bode narod, kadar pritisne stiska, zatekal in zbiral pod praporjem, na katerem so zapisane besede: *Združimo se!*

Žalostni socijalni in gospodarski položaj, v katerem se danes nahaja hrvaški narod, sili na to, da se stranke združijo. Tujci na Hrvaškem po tem težé, da zauzamejo Hrvaško, kateri bodo gospodovali življi, inorodni od življev, ki so doslej

si duhov. Tu je deloval slavni pevec dr. Prešerin in z njim lepa vrsta mož, ki so že marsikaj storili za razvoj slovenskega jezika. Rodoljubno naudušenje so unemali na Kranjskem zlasti nekdanji dijaki karlovške gimnazije: Lovro Pintar, Janez Potočnik, Anton Žakelj, (Rodoljub Ledinski), Luka Jeran in drugi. Prinesli so seboj iz Hrvatske domovinski ogenj, ki ga je netil tamkaj dr. Ljudevit Gaj s svojima časopisoma: z „Novinami“ in z „Danico“, ter komaj čakali, da se dvigne tudi na Slovenskem ognjišče, odkodar bi se širil rodoljubni žar.

Tako rodoljubno ognjišče so postale „Novice“, „v red devane od Dohtarja Janeza Bleiweisa.“ Pod uplivom slovanskega preporeda so prouzročile slovenski preporek.

Težavno je bilo stališče njih urednika ali „uzhrednika“, kakor se je izprva podpisaval dr. Janez Bleiweis. Vsak korak njegov je opazovalo srpgledó oko državnega cenzorja. V poznejših letih je pripovedoval dr. Bleiweis svojemu sošolcu in prijatelju rajnemu nakelskemu župniku Antonu Zarniku, kako je premišljal in premišljal tedaj, ko je prvokrat rabil izraz „slovenski“ jezik, „slovensko“ ljudstvo mesto kranjskega, katerega se je posluževal v prvih številkah „Novic“.

Kako je sprejel slovenski narod „Novice“? „Radostni so bili Slovani slišoč veličja božja v svojem jeziku“, pripomnil je stari letopisec opisujoč pojav sv. Cirila in Metoda med zapadnimi Slovani. Podobna radost, če smemo primerjati sveto s posvetnim, prešinjala je naše očete, ko jim je podal dr. Janez Bleiweis l. 1843. časnik v njihovem jeziku. „S veseljem na snanje damo, — stoji z očitnejšimi črkami natisnjeno že 4. številki „Novic“ na čelu — de se je zgodilo, kar smo vohili: namrež de fo te novize ne lamo v nafhi deshéli, ampak tudi na htajerfkim, Korofhkim, Gorifhkim, Tershafhkim, Horvafhkim in zló v Dalmazii veliko prijatlov nafhle.“ Kot danico napovedujočo boljšo bodočnost jih pozdravlja *Kr á j n i č a n* (Jožef Žemlja) v 10 številki „Novic“ pojoč:

Dolgo vñi Slovénzi hrepeneli
Po sheljéni tēbi fo vodnizi,
Mefze, tje dne, dneve, ure fhteli, —
Up fvoj fpolnjen vidijo v refnizi.

„Jék novic od pokrajne“ jim je poslal Bernard Tomšič, pozdravili so jih v unetih dopisih Anton Krempel, Matija Majar in celo Jernej Kopitar z Dunaja. Od tedna do tedna so čedalje bolj prodirale „Novice“ med narod. Dne 2. velikega travna 1844 je mogel

njihov urednik velikemu zboru kmetijske družbe poročati, „de she 1062 deleshnikov po vñih flavijanfkih deshélah imajo.“ Precej prvo leto je bilo zbranih krog „Novic“ več, nego trideset pisateljev.

Bleiweisove „Novice“ so izvršile to, kar niso mogle izpolniti Vodnikove „Lublanké Novize“. Bile so prva kmetijska, politiška in slovstvena šola slovenskemu narodu.

Njihove uspehe morejo prav ceniti le tisti že jako redki mednamci, ki pomnijo bedno stanje slovenstva pred l. 1843. Naš jezik je bil tedaj izključen iz šol in iz uradov. V mešanskih krogih je vladala tujščina. Slovenec se ni zavedal svoje celokupnosti. Brat ni poznal brata, ni mu smel preko tesnih deželnih mejá seči v roko. O slovanski uzajemnosti so sanjali le redki rodoljubi. Slovstvo je bilo še v povojih Slovenske knjige niso imele jednotnega jezika. Kranjski Slovenec je pišoč zavijal po svoje, koroški, štajarski in primorski pa tudi po svoje. „Novice“ so največ pripomogle, da so se temeljito predrugačile dotedanje žalostne razmere. One so zbudile narod ter ga privede k samospoznanju. Z „Novicami“ se pričinja nova doba našega slovstva. Ni je slovstvene stroke, ki bi je ne bile obdelovale „Novice“, ni ga starejšega pisa-

v njej vladali. Na Hrvaškem je prišlo do tega, ali se bodo kraji, v katerih prebivajo Hrvati, ohranili narodnemu bitju, ali pa bodo prevladali tuji življi, ki sem s treh strani drvé: preko Drave k morju, preko Litave na iztok in preko morja in Soče na sever in iztok. Mažari, Nemci in Italijani delujo na to, da si večji kos zemlje pridobe, ker se rodni bratje koljejo in grizejo med seboj, a oni pa nam kopljejo grob, v kateri nas bodo prej ali slej zakopali, ako se ne spa-metujemo in tujcev ne odpravimo.

Ti trije neprijatelji so tudi neprijatelji slovenskega naroda. Usoda nas je torej postavila v enak položaj. „Hrvatska Domovina“ opisuje razmere na Hrvaškem. Ko smo to čitali, zdelo se nam je, da čitamo svojo zgodovino. Da vidimo, kako sodijo Hrvati o svojem položaju.

Vladajoči zistem na Hrvaškem jemlje Hrvatom vse, a ničesar jim ne daje. Tujci ta zistem podpirajo in uzdržujejo, ali mi smo ga zakrivali. Ako bi mi bili pametni, kolikor smo najivni, toliko uztrajni, kolikor popustljivi, ne bi nam tujci niti za trenotek za vrat sedli, še manj pa bi se za vratom uzdrževali. Hrvaška je v socijalnem in gospodarskem oziru tujcem domena. Domači živelj se izseljuje, a tujci v deželo drvé. Na Hrvaškem samo domači svet strada; beda davi le narodni živelj, a tujci jo poznajo le tod, od koder so došli v našo domovino; delajo le za svojo osobno korist, a v našo nesrečo in škodo. Na Hrvaškem tujci bogate, a hrvaškemu življu jemlje se domovinske in ljudske pravice. Ako to tako dalje pojde, narodni živelj se raznarodi v par stoletjih.

Danes je skrajni čas, da se na Hrvaškem rešijo Hrvati, da jim se ohrani imetek in da se uzbudi zavest in ponos. Pred dilemo smo: biti ali nebiti; mi se moramo zbrati v jedno kolo, da se spasi naše narodno bitje. Žalostno je, da je do tega prišlo v lastni hiši, ali tako je. Zapirati oči pred resnico, znači, hiteti v propast.

Hrvaško novinarstvo mora solidarno postopati. Cela legija je časnikov, ki so sovražni hrvaškemu narodu in mu kopljejo grob. Ti so: Pester Loyd, Narodne Novine, Agrar Zeitung, Hrvatsko Pravo, Drau, Prava Naša Sloga, Pravi Dalmatinac, Il Dalmata, Egyetertes. Te časopise vodi sveta misija, da razbije moč naroda.

V tem kritičnem položaju obrača se „Hrvatska Domovina“ do naroda, roti ga, naj on odloči. Ako noče, da izgine, tak mora biti ves narod.

Združila sta se dva uplivna hrvaška lista, ki prej nista soglašala. Dr. Ružič in dr. Potočnjak, odlična pravaša, soglašata in solidarno postopata s stranko „Obzorovo“.

Na vrsti je zdaj Ljubljana.

Prijatelji meščanstva.

Naša narodna stranka se rada poganja za naklonjenost meščanstva. Meščanstvo je važen činitelj ne samo v naši beli Ljubljani, ampak po

telja, ki bi jim ne bil sotrudnik. One so nam ustvarile sedanji jednotni slovenski slovstveni jezik. One so nam ga otele tedaj, ko so ga hoteli nekateri pisatelji nadomestiti z neko slovansko mešanico; hkrati pa so se trudile, da smo se približali našim južnim bratom, ker so polagoma uvajale novi Gajev pravopis. (Fr. Levec, Dr. Janez Bleiweis v „Slovenskih Večernicah“ XXXV. 8—12.)

Kako so dosegle „Novice“ tako lepe uspehe? Njihov urednik je bil moder krmar male slovenske ladjice, ki se je izročila valovom dne 5. malega srpana 1843. On jo je znal varovati ostrih čerf in nevarnih krnic, da se ni razbila in ne potopila. Takoj izprva je vabil svoje drage Slovence „k sloshenju, pomirenju, sjedinjenju“. Dosegel je z „Novicami tako krasne uspehe, ker ga je vodila mržnja „do vsaciga prepira“ in torej tudi „do vsaciga vročinskiga pisanja,“ ki vanj napeljuje.

Sloga naših prednikov zbranih krog Bleiweisovih „Novic“ je zidala Slovenijo, sedaj pa jo ugonablja naša nesloga.

(Pride se.)

vsej Sloveniji. Katera stranka si je pridobila naklonjenost ljubljanskega meščanstva, ta sme upati, da zmaga pri volitvah, ker meščanstvo v Ljubljani odločuje. Katere stranke pa se oklepa ljubljansko meščanstvo? Gotovo tiste, katera je sposobna najzdatneje podpirati njegove koristi. Te koristi so konečno identične in morajo biti identične s koristimi našega glavnega mesta. In kdo je danes zastopnik teh meščanskih in mestnih koristi?

Ako se ozremo le površno na stanje našega trgovstva in obrtništva, to je tistih stanov, ki so najbolj odvisni od konsumentov, to moramo priznati, da se naša trgovina ne nahaja v tistem ugodnem in srečnem položaju, kakor prejšnje čase, ko je od drugod prihajal denar v našo deželo. Le za toliko se pomnožuje naše narodno bogatstvo, kolikor si ga pridobivamo od zunaj. Ako hočemo danes pouzdiginiti svoje trgovstvo, moramo mu odpreti pota v druge kraje slovenske, tako da bode po teh potih hodil k nam vsak rojak in da se bode vsak Slovenec izogibal nemških mest, v katerih nastopa kot konsument. Ravnati se nam je torej po zlatem geslu: Svoji k svojim!

Mnogo praktičnih posledic ima torej naše delovanje, kateremu je smoter, da širimo duševno in gospodarsko solidarno postopanje vseh Slovencev, ne ozirajoč se na razne stranke, ki danes s svojim pogubnim bojem duše in zavirajo vsak večji duševni in gospodarski napredek našega naroda. Teško je danes odpirati pota v druge kraje; nedostaje nam industrije, s katero bi mogli prodirati dalje in dalje in osvajati druge dežele v gospodarskem oziru. Omejiti se nam je torej na to, kar imamo doma. Omejiti se nam je zlasti na to, da se v trgovstvu in obrtništvu osamosvojimo od Nemcev, kateri delujo na to, da nas gospodarski oslabé in podjarmijo. Skrbeti nam je za to, da se naše trgovstvo in obrtništvo utrdi, da bode moglo izpodbijati pogubno konkurencijo tujega življa.

To izpodbijanje tujega življa in upliva zdi se nam toli važno in potrebno, da z vso odločnostjo poudarjamo to in izjavljamo, kako nujno potrebno je, da se potegujemo vsi složno za svoje gospodarske koristi. Nikjer tako, kakor ravno na Kranjskem, ne škoduje politični razpor toliko našemu meščanstvu, katero se bavi s trgovino in obrtom. Pristaš narodne stranke izogiba se trgovca in obrtnika, ki je slučajno pristaš katoliškonarodne stranke. In narobe zopet pripadnik katoliškonarodne stranke ide rajši k nemškemu trgovcu in obrtniku, samo da ne podpira trgovca ali obrtnika, ki je privrženec narodne stranke. Kdor ne vidi v tem škodo, katero trpi naše meščanstvo, ta je slepec. Na tak način slabimo svoje blagostanje, a pouzdigujemo blagostanje nasprotnega nam življa.

Ker je „Slovenski List“ za spravo in združenje slovenskih strank, pospešuje s tem naravnost koristi celokupnega meščanstva; hoče združiti meščanstvo, hoče združiti konsumente ter jih navajati k slovenskim trgovcem in obrtnikom. Mali narodi morajo se skrbno varovati vsakega cepljenja moči; mali narodi morajo vse svoje moči osredotočevati v sebi, morajo skrbeti, da pospešujejo svoje koristi, a ne koristi tistih, kateri so nasprotniki našega gospodarskega in političnega napredka.

Vsak Slovenec razvidi iz tega, da smo pravi prijatelji meščanstvu. Gospodarsko življenje potrebuje političnega miru ravno tako, kakor vsaka druga stroka n. pr. književnost. Ker propovedamo mir med stanovi, ker zastopamo in branimo vse stanove, navajajoč jih v složno delovanje, podpiramo s tem najlepše narodno blaginjo. Nikogar toliko ne peče narodni razpor, kakor naše meščanstvo; nikdo nima toliko škode, kakor naše narodno meščanstvo, katero se ravno vsled razpora izogiba javnosti. To je spoznalo naše meščanstvo in zato se oklepa našega prapora. Mnogo je meščanov, ki so formalno pri drugih strankah, z dušo pa so na naši strani, in to samo radi tega, ker mi združujemo, ker oznanjamo slogo in mir, ki sta važen pogoj razcvitu naše trgovine in obrta.

Izvorni dopisi.

V Gorici, dne 16. febr. (Volilno gibanje.)

Že predzadnjič smo omenili, da ne verujemo v obstanek prežalostne prikazni glede na volitev v furlanskih kmečkih občinah, kjer si stojita duhovnik in duhovnik kot kandidata nasproti; rekli smo, da se jeden gospodov kandidatov mora umakniti. In res, listi že objavljajo vest, da je gospod župnik Zanetti svojo kandidaturo preklical. S tem pa ni še rečeno, da ne bode voljen; nasprotno, uverjeni smo, da ga bode sedaj smatrala Furlanija kakor nekakega mučenika slovenske duhovščine ter se zanj potegovala. Ako bi bil gospod župnik izvoljen, obdržal bi stalno svoj mandat.

Glede na volitev v drugih skupinah je opomniti, da niso gospodje v nasprotnem taboru še jedini; sami ne vedó, kaj in kako. Ugiblje se, bi li bilo umestno postaviti kandidata v splošni volilni skupini ali ne, tudi gledé na osebo v mestih in trgih in v veleposestvu se jim račun ne ujema; zato je pa v tem oziru še vse tiho.

Slovinci smo sedaj že na čistem. V 5. skupini kandidoval bode g. dr. Gregorčič in tudi izvoljen bode. Volitve volilnih mož, kolikor so se do sedaj vršile, pokazale so naudušeno odobravanje te misli; povsod so voljeni taki volilni možje, ki bodo stali kot skala za dr. Gregorčiča. Tudi shod v Nabežini, kjer se je bilo bati socijalnih demokratov, pokazal je, da je narod povsod unet za našega voditelja. Udeležili so se shoda tudi socijalni demokratje, a skoro spoznali, da ne opravijo nič, zato so mrmraje zapustili zbirališče.

Za kmečke slovenske občine ni bilo dolgo doseči jedinsti gledé na to, ali bi se ustreglo občni želji, da bi se postavil kot kandidat g. prof. Alfred Coronini tudi v tej skupini, ali ne. Ker je zmaga v veleposestvu skoro gotova, mislili so nekateri, da je treba dvojne volitve v kmečkih občinah in da bi bilo prav, ako bi se to zaprečilo. Toda naval ljudstva in volilcev v tem oziru je bil tako silovit, da so morali vsi nasprotni glasovi potihniti ter se udati splošni želji, da se postavi tudi v kmečkih občinah g. prof. Coronini kandidatom. Naše ljudstvo vé, kaj mu je prof. Coronini; vé, da mu je dolžno hvaležnosti, in ker nema druge prilike in drugega sredstva, da bi mu izkazalo svojo hvaležnost, svoje spoštovanje in svojo udanost, zato je burno zahtevalo, naj bode prof. Coronini tudi kandidat kmečkih občin. To naudušenje in prepričanje pokaže se tudi brezdvoybeno pri shodu, kateri je sklicala „Sloga“ za četrtek dne 25. februarja, da se postavi kandidat za kmečke občine.

Da bode gospod prof. Coronini tudi v veleposestvu od Slovencev jednoglasno proglašen kandidatom in tudi voljen, o tem ni dvoma. Dandanes ni ga Slovenca pod milim nebom, kateri bi ne poznal npravstvenouzvšenih namenov našega kandidata in spletke in namere gospoda Pajerja in drugov. Zato smo pa tudi uverjeni, da bodo naši veleposestniki stali kot skala na strani našega kandidata. Zanimanje za to volitev je že sedaj nepopisno.

Iz Celovca. (Iz deželnega zbora.) Le malo zanimivosti podaje nam deželni zbor. Ko ne bi nemški nacijonalci včasih proti Slovincem zaropotali, ostalo bi vse tiho in suhoparno. Poročali ste že, da je večina deželnega zbora sklenila, naj se deželna podpora le tedaj dá naši višji deklški šoli, če se odstrani njen vodja prof. Apih, ker je Slovenec. Ugovarjal je naš poslanec G. Einspieler in izjavil, da naš v vseh krogih in posebno pri šolski upravi radi njega zmožnosti znani prof. Apih ni agitator. Naši nestrpní nacijonalci hočejo že vsakega Slovenca, ki s svojim prijateljem slovenski občuje, nazivati agitatorja ali panslavista. Istotako potegoval se je za našega rojaka prof. Apiha mil. knezoškof dr. Kahn, ki se je gotovo kot bivši profesor lahko prepričal o svojih slovenskih tovarišev zmožnosti in miroljubnosti. Tudi deželni predsednik baron Schmidt, ki ni dosti še za nas storil, ugovarjal je, češ, kam pridemo v Avstriji, če se bode tako postopalo. Tudi našega miroljubnega poslanca Murija besede in zavračanja niso pomagala. Dobro je poslanec Muri nemškimi

nacijonalcem, ki so izjavili, da tam, kjer je večina nemška, mora vse nemški biti, odgovoril, da potemtakem bi bili primorani vsi učitelji, ki so trdi Nemci in službujejo v čisto slovenskih ali vsaj krajih, kjer je ogromna večina slovenska, svoja kopita pobrati in iti med Nemce! To je bila že druga važna debata v novem zboru.

Pričakovati pa je zanimivih razprav, ko bode naš neustrašeni, slovenski poslanec zagovarjal svoj predlog, da se pokličejo usmiljene sestre v deželno bolnico, in ko pride naše „koroško“ šolstvo na vrsto.

Iz Beljaka. (O volilnem gibanju.) Čeravno nimajo Slovenci v Rožni in Kanalski dolini v svojih volilnih krajih, ki so spojeni z nemškimi volilnimi kraji, popolnoma trdnega upanja, da zmagajo s svojim kandidatom, vendar še niso izgubili poguma in srčnosti in delajo z vsemi močmi, da rešijo vsaj svojo narodno čast. Zato prirejajo shod za shodom. Pa tudi nemški nacijonalci in liberalci s socijalnimi demokrati, ki so si popolnoma jedini, ko gre proti Slovincem, ne zaostajajo ter napravljajo svoje shode po Slovenskem, ker jim po nemških volilnih krajih ne preti nobena nevarnost. Napenjajo pa vse strune in delajo z vsemi sredstvi, da odpošljejo spet v državni zbor Beljačana Ghona, ki se je v zadnjem času prerodil iz liberalca v nemškega nacijonalca. Tako ostanejo Slovenci v celem Rožu, Kanalski in spodnji Ziljski dolini, dasiravno so v celem volilnem okraju v veliki večini, prej ko ne brez zastopnika. Tužna nam majka! —c.

S Koroškega. (Nekaj besedi k slovenskonemški zvezi na Kranjskem.) Kadar tukajšnji nacijonalci napravijo kak napad na našo narodnost in nam prizadenejo novo očitno krivico, tedaj se navadno sklicujejo na razmere na Kranjskem, v Ljubljani, češ v Ljubljani bi Slovenci v podobnem slučaju tudi drugače ne postopali proti Nemcem. V tem zmislu je govoril n. pr. zadnjič v deželnem zboru dr. Artur Lemisch pri znani aferi Apihovi. Hočejo torej reči: Klin s klinom! Če se na Kranjskem Nemci zatirajo, opravičeni smo mi s Slovenci podobno ravnati. To je pa vendar le preveč! Če bi kranjski Nemci imeli le iskrico onega čuta, kateri imenujemo hvaležnost, ustaviti bi se morali takemu govorjenju in početju svojih bratov na Koroškem. Opozoriti bi jih morali, naj ne zatirajo nas Slovencev rekoč: „Nam se godi na Kranjskem prav dobro, čeravno smo v neznatni manjšini. Večina nas ne zatira, temveč daje nam vsega v obilni meri, kar nam pravno pripada. In še več, še zelo galantni so Slovenci proti nam, prepuščajo nam iz same galantnosti marsikako važno mesto, tako da se prevelike prijaznosti kar čudimo in prvi hip ne vemo, ali bi sprejeli ali ne. Torej, koroški bratje, usmilite se tudi vi tamošnjih Slovencev in pokažite svoje blago in velikodušno nemško srce!“

Gospod urednik, ko ste prebrali zadnje vrstice, mislili ste si gotovo: „Ti si čudak!“ Da res, smešno je, samo misliti kaj takega, še manj pa v resnici pričakovati od kranjskih Nemcev, katerih dejanja ravno o nasprotnem pričajo. In ravno radi tega bi morali Slovenci na Kranjskem izvajati potrebne posledice. Da bi Nemce zatirali, kakor oni nas koroške Slovence zatirajo, tega ne mislim; — to ni pravično, to bi bilo barbarstvo, čemur se narava slovenskega naroda že sama ob sebi ustavlja, a da bi se pa družili in bratili s Schwegljem, ki je n. pr. med drugim glasoval tudi zoper Celje, tega pa zopet ne, nikdar ne, in zopet ne! — — —

Iz Domačal na Koroškem, dne 14. februarja. (Zanimiv shod). Ne bi poročali o shodu, ki ga je priredilo „Katoliško-politiško društvo za Slovence na Koroškem“ v Hovčah pri Domačalah, ko se ne bi vršil na skrajni naši meji; v kraju, kjer ga še nikdar ni bilo; v kraju, kateri so naši zagrizeni odpadniki in Nemci smatrali že za svojo — nemško posest, in ko se ne bi vkljub vsem oviram in zaprekam vršil res tako čudovito lepo, dostojno in sijajno. Več nego nad tristo slovenskega ljudstva, ponajveč takšnega, ki še svoje žive dni ni bilo na nobenem „taboru“, zbralo se je, tako da se je cela jednonadstropna, prostorna hiša pri Hanžiču v

Hovčah bila napolnila do zadnjega kotca. Malone z nekako bojznostjo in ozkosrčnostjo šel je marsikateri rodoljub od doma svojega misleč, kaj bo in kako se bo izvršilo, ker ni bilo nam neznano, da stopi na noge cela nemškutarska in liberalna stranka od učitelja, trgovca in gostilničarja do zadnjega hlapca, katerega je povabila za vse — slučaje. Tešilo nas je le to, da smo zapazili prihajati toliko naroda od vseh strani in slišali milo prepevati naše slovenske fante. Polegel se je strah in naudušenje se te je polastilo, ko si ustopil v prenapolnjene dvorane. Z veselim srcem mogel je tedaj pooblaščenec g. župnik Anton Gabron nastopiti, razložiti namen in važnost shoda ter s prisrčnimi besedami pozdraviti zbrani narod. Ker sta nam, Bog ve iz kakšnega uzroka, izostala cela dva govornika, morala sta se gg. župnik Gabron in kapelan Weiss iz Beljaka vrstiti pri nastopih in poučevati narod blizu tri ure o gospodarstvu liberalcev, zakaj in kako naj voli slovenski oratar, kakšnih šol naj zahteva, da dospe do boljše bodočnosti itd. Pridružil se jima je g. Fric, župnik iz Dvora, ki je govoril o važni nalogi, katero zauzemajo žene ob volitvah. On apeluje na njih rahločuteča srca in prosi, naj uplivajo na svoje može, ki naj volijo pošteno, značajno in slovensko.

— Ljudstvo slovensko je mirno in pazljivo poslušalo vse govornike ter jim pritrjevalo, le zunaj soban se je kar gnetlo nasprotnikov, ki so razgrajali in hoteli nam na vsak način zgago delati. A vendar se ni nihče upal nastopiti in ugovarjati, samo neki socijalni demokrat se je oglašil, ki pa, ker ni mogel slovenski govoriti, ni dobil besede ter je ob splošnem smehu izginil. Po našem zanimivem in sijajnem zborovanju, katero je predsednik z naudušenim živio-klicem na cesarja zaključil, jele so še le strune biti napete, pa naši vrli slavčki iz sosednih Bač, Malovč in Stebna krotili so s svojim istinito izbornim petjem nasprotnikov besnost in jezo. Posebna hvala gre še našim rodoljubom voditeljem, ki so ves čas skrbeli za uzgleden red med našim ljudstvom ter niso prej zapustili mesta, dokler ni bil zadnji Slovenec na varnem. — Nimamo sicer še mnogo nade, da zmagamo v naših krajih, ker naše ljudstvo, ki ne more ne slovenski ne nemški dosti brati, še ni probujeno. A to dobro zavest imamo, da netimo plamen narodnega prepričanja in narodne zavesti v njem. Le ta pomen imajo zvečine vsi shodi, ki so bili prirejani v slovenski beljaški okolici. Da se narod na mejah slovenskih probuja in se vsaj za nekaj časa ohrani, bode i v prihodnje naloga našega delovanja. Le Bog daj našim požrtvovalnim rodoljubom srčnost in pogum, da ustrajajo pri pričetem delu in nosijo v zadnjo kočjo slovensko in k zadnjemu Slovincu na meji narodno prepričanje in zavest. Silno težavno in trudapolno je sicer tu naše delovanje; a ljubezen, pravo domoljubje vse pretrpi in vse prestane; kjer teljubezni ni, tam ni naudušenja in uspešnega delovanja. Žal pa, da je ni zlasti v sredi Slovenije — v Ljubljani. Oh koliko bise nam olajševalo naše narodno delo in olajšalo nam trpljenje, ko bi videli, da so bratje na Kranjskem, pri katerih smo se nadejali duševne in gmotne podpore in ki bi imeli sploh dolžnost svojim potapljavčim se koroškim bratom pomagati, složni in pridejo vendar jedenkrat do toli zaželjene sprave! —p.—

Iz Kamnika. Dne 16. februarja. (Od koga se učimo?) Slovenci se od dne do dne bolj oddaljujemo programu svojih prvoboriteljev; programu, ki nas jedini more spasiti. S ponosom radi nazivamo Bleiweisa svojega „očeta“, a kaj, ko nismo vredni otroci, vredni nasledniki njegovi! Tako daleč smo celo prišli, da naravnost rušimo in podiramo, kar je sezidal on; može pa, ki so zopet dvignili prapor Bleiweisov, blatimo in smešimo. Ne umevamo jih ali bolje nečemo jih umevati ter jim podtikamo nazore in namene, o katerih se njim samim niti ne sanja.

Dosihdob nam je bil značajan mož uzor, a sedaj ni značajnost več tako potrebna lastnost, da bi si je posebno želeli; nasprotno, ako hočeš

doseči novih časti in dobrih služeb, bodi neznajen! In vendar je značajnost prva krepost, ki naj diči moža, tudi v politiki! Kaj ti pomaga, ako še tako lepo govoriš, kaki bodimo in kako delajmo, sam pa uprav narobe ravnaš? Mari ti bode kdo verjel? Baš neznačajnost je važen uzrok naših neuspehov, ona je sedaj pri nas v najlepšem cvetu. Pridružujejo se ji osebnost in strast, gospodstvaželjnost in preuzetnost, samoljubje in zasiepljenost. Nedostaje nam ponižnosti (v svojih zahtevah napram tujcu, v naglaševanju in izvrševanju svoje narodnosti smo zopet preveč ponižni, torej iz skrajnosti v skrajnost), potrpežljivosti, prizanesljivosti in strpnosti napram svojemu bratu. Ali je še sploh kdo, katerega bi kitile te uzorne lastnosti? Pač, pač imamo v svoji sredi moža, ki združuje v sebi te vrline v polni meri, žal! da ga ne posnemamo, da se ne učimo od njega. Uverjeni smo, da bi bil že zdavnaj prenehal bratomorni in pogubonosni prepir, ako bi bili vsi odločilni možje taki, kakor ta uzornik. Kaj pravite, koga menimo? Nikogar drugega, nego osivelega bojvnika za narodove pravice, prezasluznega starosta Luka Svetca, zastopnika slovenskih mož iz dobe Bleiweisove. Svetec bodi nam učitelj!

Lep niz dobrih lastnosti diči Luko Svetca, med temi se posebno odlikuje ponižnost, potrpežljivost in mirna nprav, prizanesljivost in strpnost. Ako kdo, ravna se gotovo on po drugi veliki krščanski zapovedi: „Ljubi svojega bližnjika!“ Kako mirno in udano prenaša vse, kar mu pošilja milostno nebo, in reči moramo, da je, ako sploh kdo, tedaj on izpil gorjupo kupo do dna. Koliko preganjanj, koliko zlobnosti! Koliko sramote, obrekovanja, opravljanja, sumničenja, zla!

Njegova politika je imela in ima še dandanes nasprotnike. Komu ni znano, koliko je moral mož trpeti pred Nemci! Tako napeto je bilo razmerje, da so se nekateri že za njegovo življenje bali!

In danes, ali je kaj bolje? Ne, še huje; lastni rojaki ga črté in mrzé. On pa trpi in odpušča v krščanski ljubezni, ne povračuje hudega s hudim, ne izbija klina s klinom. Brez strasti, prizanesljivo ravna s svojim nasprotnikom in ne zamenjuje stvari z osobo, kar je sedaj pri nas na dnevnem redu. Neznani so mu surovi napadi in nesramne psovke.

In kako ponižen je Svetec! On ne pozna onega samoljubja in oholosti, ki gospodujeta dandanes ter velevata: Ti nisi istih misli, kakor jaz. Moja mora veljati, jaz hočem takó. Ako se nččeš ukloniti, pa pojdi! Svetec ni váse zaljubljen mož. On spoštuje tudi mnenje svojega nasprotnika.

Dragi rojaki! Ne mislimo tedaj, da smo uzeli vse sami v zakup, ne bodimo preoholi, ker nisko pade, kdor visoko leta; imejmo več potrpežljivosti, prizanesljivosti in strpnosti, ne delajmo vsega s strastjo in v prvi jezi, pred vsem pa kažimo dobro voljo v resnici koristiti svojemu narodu. Prva skrb bodi nam blaginja našega ljudstva, potem še le lastna korist. Učimo se od Svetca, kako moramo ravnati s svojim političkim nasprotnikom! D. L.

Z Gorenjskega. „Slovenski List“ je jeden izmed tistih redkih časnikov, ki se potegujejo za resnico in za pravico, kjerkoli vidi, da sta teptani Ubožici sta preganjani zlasti sedaj, ko se bližajo volitve. Kako ji spoštuje katoliškonarodna stranka, naj pojasnijo Slovincem te vrstice, tičočé se proglasitve državnozbornskega kandidata za gorenjske kmečke občine. Katoliškonarodni osrednji volilni odbor je 11. dne t. m. jako pristranski postopal. Namesto da bi se bila povedala gola resnica: G. T. Zupan ima okrog 86 izjav, g. Pogačnik iz Podnarta pa, kakor pravijo, 14 — glasilo se je poročilo takole zavito: Izjave volilcev so se glasile nekatere za g. Zupana, nekatere za g. Pogačnika. Tako umejo katoliškonarodni prvaki previdno pokrivati resnico. Zato ni čuda, da je pri zborovanju katoliškega političnega društva za radovljiski okraj zaklical g. župan Žumer iz Gorij: „Gospodje, le značajno, le z ognjem nikar se ne igrati!“ Opazil je namreč, kako se ogrevajo nekateri duhovni gospodje za kandidata, čegar preteklost ne kaže nobenih konservativnih potez, in kako hočejo

na vsak način podreti g. T. Zupana zato, ker je vseskozi neomadežan značaj. Kako se cenijo značaji dandanašnji, o tem jasno pričajo besede, ki jih je po zadnjem katoliškonarodnem shodu dne 11. t. m. baje izgovoril neki gospod iz Podbrezj, ki je poglavitni pristaš g. Pogačnika: „Kaj, mi volimo vse, če kdo hoče, tudi postrežčka štev. 1“. Dobro, vi volite postrežčka, mi pa ustrajamo pri g. T. Zupanu, ki je naš kandidat. Njemu bomo dali glasove v dan volitve.

Iz Radovljice, dne 7. t. m. Nepričakovano sijajno izvršila se je preteklo nedeljo zabava, ki jo je priredilo naše vrlo gasilno društvo v svojem domu. Do 300 oseb ponajveč kmetskega stanu, a tudi malone vsi odličnjaki mesteca zbrali so se v novem shranjevališču in jasno se je pokazalo ob tej priliki, kako nujno potrebno je bilo za Radovljico obširnejše zgrajeno prostorišče. Glediška igra: „Kdo nam boji poveljnik“, posnema izvrstno značaje kakor se nahajajo med gasilci na deželi tu in tam. Kar pa je nas najbolj zanimalo in veselilo, je dejstvo, da so priprosti domači fantje in pomočniki svojo nalogo tako lepo pogodili. Izimši g. Weixla, ki je imel za priredbo posebne zasluge, nastopili so vsi prvokrat, a smelo rečemo: neustrašenosti, sposobnosti in naučenosti teh mladeničev smo se čudili. Posebno gg. Wengar (načelnik Briga), g. Weixel (tajnik Figa) sta nam ugajala, jednako g. Kosmač ml. ter g. Vinko Resman (adjut. Šviga) in v manjših ulogah gg. Pintar, Šmajdek, Resman A. in Pretnar. Pevski zbor držal se je navzlic maloštevilnim vajam dobro. Pohvalno omeniti moramo tudi pomočnika g. Vurnika. Verbič in Ropret slikala sta pozno v noč lepi zastor in kulise. Prav iz srca se veselimo, da so se tudi v naše mestece zagnetile zabave te vrste, in tudi mi se pridružujemo radi onej množici, ki sedaj v jednomer pouprašuje, kdaj bode nadaljevanje. — Mimogrede omenjamo, da se je iz sredine pomočnikov izcimila inicijativa, osnovati bralno društvo z namenom kakor so ga napisali na okrožnico: naobražujmo se! Radostno podpirajo v uresničenje ta veseli pojav sedaj meščani in uradniki. — Žabji kvartet ugajal je splošno in je obudil, kakor tudi šaljiva godba, obilo veselja.

Ko bi le izvestni gospodje, o katerih smo sicer prepričani, da jim je narodnostna svetinja res draga, hoteli razumeti oziroma priznati, koliko več se da doseči za izobrazbo in ublaženje ljudstva ter pouzdiglo narodnega čuta načinom, kot si ga je izvolilo naše društvo, kakor pa s puhlim frazerstvom! Morda se jim ne zdi, koliko škodujejo načelom, ki nas združujejo, če se odtegujejo o prilikah, ko nas vsestranski podpirajo vsi krogi, se posebno pa, kadar se zbira masa in naukušujejo ukaželjni mladeniči. Pa je prav res.

Iz zlate Prage, dne 15. februvarja. V osmi seji deželnega zbora je letos zopet utemeljeval poslanec dr. Herold predlog, da se naj izvoli komisija, katera bode izdelala načrt za državno-pravno adresno na cesarja in kralja. Govoril je, kakor vedno, imenitno. Stare ugovore, katere je dr. Herold že naprej prav dobro zavrnil, namreč, da bi federalistična Avstrija morala baje razpasti, pogreval je poslanec baron Scharschmid. Ko je ta dovršil svoj govor, zapustili so Nemci demonstrativno dvorano; predlog so pa Čehi in veleposestniki sprejeli jednoglasno. Nemški poslanec Richter se je nato pritoževal, ker so na razglasih praškega magistrata le češka imena ulic. Poslanec dr. Baxa (Čeh) pa je podal interpelacijo, zakaj se v krajih, kjer je češki narod v manjšini, razglašajo vse le v nemškem jeziku, dočim se v Pragi to vrši i v češkem i v nemškem jeziku.

V deveti seji se je sklenilo, da je na ljudskih šolah odpraviti šolnino. Poslanec Kافتan je predlagal, da se na rjavi premog, ki se izkoplje na Češkem, naloži deželna priklada. Nemški liberalci so se temu predlogu ustavljali, a govorili so le „pro domo sua“, kar jim je nacionalalec Iro tudi povedal. Predlog je bil potem sprejet in odseku izročeno.

Kompromis, kateri so Staročehi ponudili Mladočehom, ni se sklenil; pogajanja so se razbila. Svobodomiselnih Mladočehi so le tam pri-

pravljene združiti se s Starimi, kjer bi bil češki mandat v nevarnosti, če bi češki volilci ne bili složni. Sicer pa Mladi svojih zaupnih mož še sklicali niso, da bi se posvetovali o pogojih, katere je stavila nasprotna stranka; pravijo, da sedaj, ko se vrše priprave za državnozbornske volitve, njih zaupni možje nimajo časa hoditi v Prago. —

Staročeska stranka je potem postavila deset svojih kandidatov, med katerimi je i dr. Fr. L. Rieger. Kandidoval pa ne bode v Táboru, kakor se je pisalo, temveč v V. kuriji v Pragi. Tu se poganja za mandat le osem gospodov! . . .

Nemška napredna liberalna stranka je objavila svoj volilni oklic, v katerega je nemški voditelj dr. Schlesinger spravil vse stare in nove puhlosti o nemštvu, svobodi in napredku. Gospodje bodo uganjali dosedanjo, vladi tako hudo nasprotujočo politiko, katero bodo časih zabelili še z ocvirki socijalne politike. Malone vsi bivši državni poslanci na nemškem Češkem se potegujejo za mandate, i dr. Russ, neustrašni dr. Hallwich, Slovanom „prijazni“ Swoboda, stari dr. Nietzsche i. dr.

Pogreb bivšega poslanca Gust. Eima je bil zelo sijajen. Truplo pokojnika je ležalo, ko so je pripeljali iz Italije, v cerkvi sv. Henrika. Ko se je blagoslavljal, prisostovali so med drugimi namestnik grof Coudenhove, župan dr. Podlipný, dr. Herold, mnogo poslancev. Eimove velike zasluge omenjajo pohvalno i oni listi, ki so ga časih brezobzirno napadali.

Volitve volilnih mož so se pričele dne 15 t. m.

Narodno gospodarstvo.

Gospodarski napredek Rusije.

V Rusiji se mirno vrši gospodarsko oboroževanje. Rusija se pripravlja ne samo za gospodarsko osamosvojenje, temveč tudi za prevlado v tem oziru. Ali to doseže, dokaže nam prihodnost; vsekakor pa slutijo zapadne države, da bodo skoro občutile tudi gospodarsko silo mogočne slovanske države. In ta gospodarska moč, če že ne bode prevladala, bo pa vsaj najtrdnjše jamstvo za politično prevlado in mogočnost Rusije nad drugimi državami, o čemur že sedaj pričajo znamenja.

Ruski finančni minister je za letos predložil proračun z vrlo zanimivim poročilom. V njem se lahko spozna vedno napredujoča, že sedaj mogočna gospodarska organizacija. V poročilu je očitno jasno hipni napredek Rusije v gospodarskem oziru.

Za leto 1897. so proračunjeni redni dohodki za 33 milijonov više, nego redni izdatki. Izredni izdatki — v znesku 129 milijonov — določeni so za prometne zgradbe (železnice). Minister utemeljuje posamezne proračunske postavke, omenja davčno silo in znižanje davkov ter pojašnjuje narodnogospodarski razvoj Rusije. V marsičem je zanimivo razpravljanje o važnosti žitne cene za poljedelstvo. Za malega kmetovalca, ki prideljuje za svoje potrebe in plačuje davke in druge troške v naturalijah, je obila žetev merodajna, ne pa visoke cene. Zasebno veleposestvo, se posebno zadolženo, oškodovano je precej vsled nizkih žitnih cen zadnjih dveh let, vender pretiravajo veleposestniki. Finančni minister smatra za svojo glavno dolžnost opazovati natančno cene izdelkov in njih upliv na narodno gospodarstvo, seveda ne misli uplivati na določevanje žitnih cen, kar smatra tudi za nemogoče. Tudi z nasprotno carinsko pomočjo se ne bi pomoglo poljedelstvu. Vsled sedanje carinske politike se je pa mogočno razvila industrija. Velike uspehe beleži Rusija v svojem gorništvu, izdelovanju strojev, kemični industriji, pridobivanju nafte in še v marsičem drugem.

Rusija se vsled sedanjega razvoja industrije ne more več prištevati k izključno poljedelskim državam, ker njena industrija že sedaj donaja ogromne svote in je občno blagostanje tesno spojeno z nadaljnjim razvojem industrije. Poljedelski pridelki vsega leta imajo vrednost do poldruga milijarde rubljev, dočim se industrijski izdelki istega časa cenijo preko dveh milijard rubljev.

Razvoj tako važne stroke narodnega pridobivanja je prouzročil novo razmerno razdelitev gospodarskih sil. Nastale so nove gospodarske oblike; če bi se pa skušalo preosnovati gospodarske odnose Rusije v zmislu poljedelske države, bil bi to gospodarski polom za ogromno državo. Tako preosnovanje bi pa bilo tudi nemogoče, ker bi druge države ščitile ustrajno s carinami svoja poljedelstva in Rusija bi le žrtvovala svojo industrijo, poljedelstvu pa vkljub temu ne pomagala. Izključeno pa še vsekakor ni, da bi se moglo okrepiti poljedelstvo s skrbno in previdno carinsko politiko, kar je pa dokaj zavisno od drugih držav.

Za sibirsko železnico se je doslej dovolilo do 302 milijonov rubljev. To velikansko delo ustrajno napreduje in je upanje, da doseže l. 1898., vsekakor pa leto pozneje, sibirsko železnica od obeh strani reko Amur. Na ta način bode zveza preko Sibirije s Tihim oceanom nekoliko po železnici, nekoliko po parobrodu (na Amurju). Ker je Kitajska dala koncesijo za železnico preko Mandžurije, tedaj Rusiji ni treba graditi precej daljše in v tehničnem oziru težje izvedljive železnice ob Amurju; okrajša se tedaj za 514 verst. Tudi o uravnanju valute se izraža minister ter pravi, da ni opustila Rusija izvrševanja tega važnega uprašanja, kakor so bila mnenja drugod.

„Politik“ piše dne 16. prosinca t. l. v poročilu o vsruski razstavi: „Naraščanje gospodarske sile Rusije je v zadnjih 15 letih od moskovske razstave l. 1882. ogromno in Evropa (in sosebno sosedne države) imajo uzrok trepetati pred tem čvrsto rastočim otrokom . . .“

Važni dogodki.

Iz dalmatinskega deželnega zbora je izstopilo šest italijanskih poslancev, ki so zajedno odložili svoje mandate. Izstop in pa odložitev mandatov italijanskih poslancev nima posebnega pomena. Italijani v Dalmaciji ne posedajo zaključenega ozemlja, ampak so raztreseni po vsej deželi ter jim do sedežev v deželni zbornici čisto pomore le najedinost slovanska. Uzrok izstopa je iskati v dejstvu, da je deželni zbor odklonil predlog italijanskega poslanca Salvija, da se v Spljetu osnuje italijanska šola. Tirjatev italijanskega poslanca je zlasti pobijal poslanec Borčić trdeč, da pravzaprav v Dalmaciji ni govoriti o italijanskem prebivalstvu.

Do kompromisa med Mladočehi in Staročehi za bližnje državnozbornske volitve brzkone ne pride. Kakor znano, ponudili so Staročehi kompromis, ali izvrševalni odbor mladočeški je iz različnih uzrokov proti premirju. Pred vsem bi izvolitev staročeskih kandidatov mogoče ovirala složno postopanje čeških poslancev, a poleg tega so Mladočehi mnenja, da Staročehi nimajo več toliko moči in pa zaslombe v narodu, da bi z uspehom mogli ustopiti v volilno borbo.

Na otoku Kreti se ustaja vedno širi ter tako postaje nevarna celo evropskemu miru. Evropske države so zavidne druga drugi, zato je odločno postopanje kaj težavno in pa kočljivo delo. Mohamedanci so še vedno na boljšem: iz dežele prihajajo v mesto, kjer v velikih tolpah plenijo in požigajo po hišah in prodajalnicah. V cestnih bojih in praskah je že pobitih na sto in sto kristjanov. Turška oblastva se ne menijo mnogo za upornike, vojaki čisto celo še pomagajo turškemu upornikom pri pobijanju, deleč jim orožje in pa strelivo. Najhuje je v Mestu Kaneji, ali tudi po drugih mestih in pa po vaseh se je upor razširil, tako da so nemiri po vsem otoku. Uzrok ustaje hočejo nekateri Turkom prijazni listi zvrniti na kristijanske prebivalce, češ, da so krečanski Turki mirni ljudje in potrpežljivi, katere je le izzivanje kristjanov dovelo do upora. V resnici je seveda stvar drugačna, kajti da krečanski Turki niso prav priljudni, kaže že ta slučaj, da je moral generalni guverner na otoku Kreti Berović ubežati iz mesta Kaneje in iskati pri grškem konzulu v Halepi zavetišča.

Grška vlada ima v sedanjem času kaj kritično stališče. Grški narod vidi namreč v krečanskih kristjanih svoje brate po krvi in po veri in glasno zahteva, da se jim pomaga ter jih reši

okrutnih Turkov, Kreto pa smatrajo za staro grško last, katero so jim Turki v 17. stoletju oduzeli. Početje turško je res preseglo že vse meje, a Evropa se ne gane, ker ni zaupnosti med državami. Tudi po ostalih evropskih državah je ljudsko mnenje na strani krečanskih kristjanov, ali razven včasih iz Anglije ne dohajajo od nikoder ljudski glasovi, ki bi zahtevali hitre odpomoči. Uzrok je morda v tem, ker drugod ne motrijo tako pazno političnih pojavov in ker poročila časopisov ne uplivajo tako mogočno, kakor besede oči-vidcev. Ali na Grškem je drugače. Narod grški je precej strastne narave, on gleda zatiranje kristjanov mnogo bliže, on izveda o vseh krutostih mnogo natančneje, poleg tega pa še na narod uplivajo agitatorji za veliko grško idejo. Zjedinjenje Krete z Grčijo je jedna najiskrenejših želj Grkov že od nekdanj in se za tako zjedinjenje vedno strastno deluje. Uspeh propagande je tolik, da je ljudstvo tako odločno zahtevalo, naj se pošlje pomoč na Kreto, da se je vlada naposled udala in odposlala torpedno flotilo pod vodstvom princa Jurija proti Kreti. Princ ima nalogo zabraniti Turkom, izkrcati večje število moštva na otok Kreto. Ta korak grške vlade utegne imeti jako resne posledice, mogoče, da pride celo do vojske med Grčijo in Turčijo: odločni nastop utegne biti pa tudi le pesek v oči, da se le razburjeno ljudstvo doma pomiri, ker vlada si je res težko drugače pomagala.

Črtica o Kreti.

Sestavil Š n.

Kakor nam časniki poročajo, nastal je velik upor, kateri bode morda svetovno uprašanje rešil. Turki požigajo in more kristjane, tako da kri v potokih teče, posebno pa v glavnem mestu Kaneji, kjer največ mohamedancev prebiva.

Stara Kreta, sedaj Kandija imenovana, je srednje velikosti otok v Sredozemnem morju. Dolg je 255 km, širok 12—56 km, njegova površina pa iznaša 8610 km² ter ima okoli 275.253 prebivalcev, med temi 234.313 kristjanov, zvečine iztočnega obreda, 37.040 mohamedancev in 3200 judov. Po narodnosti so vsi, kakor kristjani tako tudi mohamedani, Grki. Po veroizpovedanju so kristjani pravoslavni, imajoči 15 škofov, od katerih skoro vsak pastiruje čez 20.000 dušam. Občno je poznano, da je Kreta v vsakem oziru zelo rodovitna, pa tudi tukaj velja pregovor: kamor Turek stopi, tam trava ne rase. Poglavitno mesto je Kanea (10.000 pr.) s slabim pristaniščem. Tukaj je sedež turškega paše, grškega nadškofa ter ima v svoji sredini 14 mošej*), več grških cerkev in staro še benečansko trdnjavsko zidovje.

V prazgodovinski dobi je bila Kreta sedež kulture. Okoli l. 2000 pr. Kr. so se naselili tje Grki dorskega narečja, toda niso dospeli do nobene politične veljave, ker se mesta niso hotela zjediniti. Krečani so služili kot najemniki. Splošno bili so že pr. Kr. na slabem glasu, bili so namreč zelo lenobi, tatvini, laži, pijančevanju, razuzdanosti in prepiru udani. O tem pričata med drugimi Polibij in Cicero. Z Kretizmom hočemo splošno omeniti laž po pregovoru: Krečan reče, vsi Krečani so lažnjivci i t. d.

Tudi to priča o njih svetovni apostelj Pavel, pišeč Titu (1, 12, 13.): „Reče že nekdo njih, njihov prerok (Epiremidis, živeči 600 let pr. Kr.): Krečani so bili od nekdanj lažnjivci, hudobne živali, leni trebuhi. To spričevalo je resnično. Zategadelj jih pokaraj, da bodo zdravi v veri.“

Uzrok te pohotnosti bila je nekoliko rodovitnost vina in žita nekdanj tako bogatega otoka, nekoliko pa tudi to, ker so se Krečani ponašali, da je njihov otok rodni kraj in domovina nekaterih bogov, katerih spomin so slavili z gostijami in velikimi slovesnostimi.

Leta 67. pr. Kr. so si jo Rimljani osvojili pod vodstvom Martela Krečana, premagavšega morske razbojnike; v 5. stoletju postala je bizantinsko posestvo, iz katere oblasti so si jo prilastili l. 823 po Kr. Arabci. Za grško cesarstvo jo pridobi spet vojskovodja Fokas l. 961. po Kr.;

*) Mošeja, turška cerkev, kjer Turek opravlja svoje molitve.

o času prisvojitve Carigrada po križarjih (1204) posedli so jo Genužani, pozneje Benečani, kateri so jo obdržali do 1645; konečno definitivno so jo posedli Turki l. 1568.

Na Kreti je v kljub slabi letini (1863—1865) vrelo, ker se ni izpregledal težek davek ter so se uprli, katere upornike so le težko Turki s pomočjo egipčanskih vojakov ukrotili. Evropa jim je sicer pomagala, pošiljajoč jim denarjev in prostovoljcev, od velevlasti pa je svetovala Anglija, naj se otok priklopi Grški.

Ker je pa velika porta izpregledala davek, potihnil je upor, in velevlasti s tem zadovoljne, prigovarjale so Grški, naj opusti vsako zvezo. L. 1878. so se začeli spet puntati in zato jim je sultan dovolil, pokrajinski zbor, samostojnost financ, omejitve službovanja orožnikov; Grk bil je imenovan generalnim guvernerjem.

Kako malo je to pomagalo, ker je bilo vse na papirju zapisano in se nikdar ni uresničilo, svedoči nam sedanji upor zoper turško oblast, katera nam je že itak dobro znana, zato se je prelilo toliko krvi za vero in prosveto naroda.

Slovanski svet.

Združevanje Hrvatov in Srbov. Tudi „Male Novine“ v Belem Gradu pozdravile so z iskrenim veseljem združevanje jednorodnih bratov „Male Novine“ namreč pišejo: „Ko je bil izvoljen poslanec na zagrebškem saboru znani hrvaški rodoljub mučenik David Starčević, mi smo prvi izmed srbskih listov z najtoplejšimi besedami pozdravili to izvolitev in izrazili nado in željo, da bi to bil početak nove dobe toliko naravnega bratskega sporazuma izmed Hrvatov in Srbov v interesu njihove celokupne lepše bodočnosti. In, evo, kakor da so se naše želje hitro uslišale, kakor da se naše nade hitrimi koraki primikajo oživotvorjenju. Z vseh strani prihajajo nam radostni glasovi o znamenitem preobratu med Hrvati in Srbi v Hrvaški, Slavoniji in Dalmaciji, kako so se odločili, da stopijo v kolo borbe za oživotvorjenje naše celokupne srečne bodočnosti.“

O tem danes z oduševljenjem že govore vsi prekosavski hrvaški in srbski listi ter z jednako resnobo in unetostjo pretresujejo to uprašanje potrebnega bratskega sporazuma, toda, kar je najveseleje, tudi hrvaška in srbska mladina odziva se naudušeno tej splošni potrebi naši“.

Državnozbornske volitve v Dalmaciji. V sled kompromisa med pravaši in hrvaško narodno stranko na jedni strani in srbsko stranko na drugi strani bode uspeh državnozbornskih volitev naslednji: Srbi pošljejo 2 poslanca, Hrvati pa 9 poslancev v državni zbor, torej skupaj 11 poslancev. To število bode lepa podpora jugoslovanskemu klubu.

„Mir“ in koroški Nemci. Poročajoč o deželnem zboru koroškem piše „Mir“: „Da Slovenci na Koroškem nismo ravnopravni in da nam naši narodni nasprotniki, liberalci in nacionalci, nočejo pripoznati ravnopravnosti, to je pokazal burni razgovor v našem deželnem zboru dne 6. febr. t. l. Nasprotniki naši so ta dan očito pripoznali, da nam hočejo kratiti naše pravice, da nas ne smatrajo za ravnopravne v deželi. Mi pa se iz tega učimo postopati še odločneje ter zahtevati še glasneje svoje pravice!“

Dr. Ivan Tavčar. Jedva se je porodil „Slovenski List“, ki je dobil nalogo, da postane prorok zlatih, mirnih časov med brati Slovenci, že je poslal nadenj dr. Ivan Tavčar krvnike z meči. Da se uniči list, pokončati je treba vso okolico. Ukazal je samodržec odsekavati glave, kakor nekdanj kruti Herod betlehemskim otročičem, in sicer po tem le redu: Najprej najpade glava uredniku Trstenjaku in naj se — obesi ali suspenduje. Druga glava je dr. Gregoričeva. Zamahne naj se po nji trikrat z uprašanjem: „Kaj hoče dr. Gregorič?“ In potem — kriv ali nekriv — glavo sek! Tretja pādi nazaj v muzejski prah glava Koblarjeva, ker je za novi list baje iztuhtala objektivna poročila iz državnega zbora, kakeršnih „Slovenski Narod“ prinašati ne sme. Četrta pridi na vrsto glava dr. Ferjančiča, ker je bila tako bedasta, da je celo med poslanci v državnem

zboru nabirala naročnike na „Slovenski List“ in očitno oškodovala delničarje „Narodne Tiskarne.“ Zatem pridejo Blasnikovi nasledniki, ki ta list tiskajo, naročniki, čitatelji, agitatorji itd. Strašni list mora biti uničen!

„Pa, o joj, o joj!“ — kriči samodržec dr. Ivan Tavčar — „kaj pomaga vsa ta gonja in moritev? Vseslovenska, krščanska in socialna ideja, katero sedaj zastopa „Slovenski List“, bila je nekdanj naša družica. Očaravala nas je še na zadnjem shodu zaupnih mož v Ljubljani. Poznam jo, da je brestelesna in da ji ne škoduje noben meč. Pač pa je mogoče, ako se razjari, da mi razruši trohneli prestol. O joj!“

Iz občinskega sveta ljubljanskega. Znano je, koliko zaprek se stavi hišnim posestnikom v Ljubljani, kadar prosijo podpore; dokaz temu, da se malone v vsaki seji bavi občinski svet s tem uprašanjem. Tako tudi v seji dne 16. t. m., v kateri se je sklenilo po poročilu županovem, da se radi prenosa brezobrestnega posojila na novega hišnega posestnika obrne mestni magistrat na osrednjo vlado na Dunaju. Dr. Gregorič opomni, da so pojmi, je li kdaj potreben ali ne, različni, kadar se gre za reveža, ali pa za bogatina, ki se vozi s štirimi konji po Ljubljani. Če se je vozil pred potresom, pravi nam zdrava pamet, da ni bil potreben take visoke podpore; če se pa vozi po potresu, je dokaz, da mu je potres pomagal. Ljubljanskim obrtnikom in trgovcem se ni podaljšal rok za vračanje borne podpore 100.000 gld. do l. 1901, akoravno bi država ne izgubila drugega, kakor 4% obresti, to je 16.000 gld., kar je malenkost za državo. Država je dolžna skrbeti, da se uzdrži davkoplačevalec, ker le država ima korist, če ne uboža prebivalstvo, saj se vendar ves denar zopet izteka v državno blagajnico. Ko se je Poljakom odpisal dolg 70.000.000 gld., ko se je podarilo židovski parobrodni družbi v Trstu 5.000.000 gld., ni bilo tako stroge preiskave kdo je potreben ali ne. Naši obrtniki in trgovci so bili v tem hudem času, ko se jim je moratorij ponujal od raznih tvornic, pošteni in nobeden ni napovedal konkurza in se poravnal s svojimi upniki. Državno 3% posojilo vleče se kakor morska kača skozi 18 mesecev, in marsikateri hišni posestnik bi vedel povedati, koliko potov, koliko duševne britkosti je pretrpel v skrbi, kako bo z njim, če ne dobi posojila. Vlada ne sme igrati uloge trdosrčnega upnika; po očetovski mora objeti vse svoje državljane. Toda iz vseh dosedanjih razprav je razvidno, da ni pravega srca za Ljubljano in da se meri z dvojno mero. Pri tem je vedno revež tepen. Odločni korak se mora storiti, odločno morajo slovenski državni poslanci, v prvi vrsti ljubljanski, poudigniti na merodajnem mestu, v državnem zboru, javno svoj glas ter slikati ljubljanske razmere neodvisno, neustrašeno v pravi luči. Iz samih ozirov ne pridemo nikdar naprej.

Dr. Majaron poroča o programu za zgradbo „gasilskega doma“ in o razpisu načrtov, dr. vitez Bleiweis o raznih stvareh, tičočih se uprave mestne klavnice. Pred zaključkom seje izrazi dr. Majaron željo, naj se naznani obseg posameznih volilnih okrajev. G. Jos. Turk interpeluje g. župana zaradi Trnovskega pristana.

V seji dne 19. t. m. sklenilo se je najeti posojilo 900.000 pri dunajskem denarnem zavodu za zgradbo topničarske vojašnice in elektrarne. Obrestovalo bi se po 4% in amortizovalo v 42 letih Anujiteta iznaša na leto 22.830 gld. O tej priliki opozarjamo g. župana na sklep občinskega sveta, da bi se pri oddaji del v prvi vrsti upoštevali domači obrtniki in trgovci. Če ljubljanski davkoplačevalci uzdržujejo podjetje, potem naj imajo pri lastnini občinski svoj zaslužek.

V istrskem deželnem zboru je bilo naznanjeno, da cesar namerja sklicati deželni zbor l. 1898. v Pulj in ne več v Poreč. V tekočem zasedanju so slovenski zastopniki komaj dobili prenočišče, ker so se laški gostilničarji dogovorili, da je našim zastopnikom ne dādo. Izvolitvi poslanca Jenka in poslanca Mandiča je laška gospoda morala odobriti, ker se je bala zopetnih sitnosti slovanskih volilcev.

„Slovenski Narod“ ne ve, pri čem je. Pred tednom je še trdil, da je bratomorni boj v

korist in čast slovenskemu narodu, dne 18. t. m. pa je natisnil pametne besede: „Gospoda na klerikalni strani le dobro premislite, da radi nesloge vsako zlo pride in radi vaše nesloge mogle bi priti hrvatske in mažarske volilne pravice tudi k nam, kakor tudi mažarska civilna ženitba. Dobro vam je znano, da Mažari hočejo razširiti svojo kulturo po svetu, radi tega je potrebna sloga in ljubezen narodom.“ Zdi se nam, da bi ne bilo napačno, ko bi gospodje pri „Narodu“ dali svojemu listu določen pravec. Brez izkušenega urednika se seveda kaj tacega nikdar ne more doseči.

Kje je narodna stranka? V knjižici, ki poroča o sklepih shoda zaupnih mož v Ljubljani, kateri je določil program narodne stranke, čitamo nastopno: „Na tem shodu pa so še posebej zaupni možje s Kranjskega — in bilo jih je nad štiristo — jednoglasno izrekli, da hočejo znanprej združeno delovati po smislu resolucij pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot „narodna stranka“. V okrožnici skovani pred kratkim s pomočjo g. dr. Tavčarja v Postojini in razposlani za kandidaturu g. Franca pl. Garzarollija, je pa govorjenje le o narodno-napredni stranki. Kdo je sklenil ta napredek in s kako pravico? Najbrž se je napredek, seveda račji, začel isti dan, ko se je g. dr. Tavčar zvezal z Nemci. Vlak drči naprej. Sedaj je prišel na postajo, ki se glasi: 300 Nemcev! in skoro bode na postaji: Nič več Slovencev!

Deželni zbor kranjski. V seji dne 17. februarija predložil je deželni predsednik baron Hein načrt zakona, s katerim se nameščajo nadzorovalni organi za promet z živili in nekaterimi porabnimi predmeti. Poslanec dr. Majaron utemeljeval je svoj samostalni predlog o ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov ali mirovnih sodišč. Poslanec Iv. Hribar poročal je v imenu finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada. Dohodki tega zaklada so l. 1895. iznašali 127.258 gld. 70 kr., donesek iz deželnega zaklada pa je iznašal 78.418 gld. 4 kr. Troški so iznašali 205.675 gld. 75 kr., v primeri s proračunom več 289 gld. 74 kr. Imovina je iznašala 16.906 gld. 88½ kr. Dolgovi 3.684.506 gld. 88½ kr. Čisti deželni dolg se je od prejšnjega leta zmanjšal za 53.200 gld. Potrebščina za l. 1897. je proračunjena na 204.190 gld., pokritje pa samo na 20 gld., ker je odpadel državni donesek 127.227 gld. Za prihodnje leto je torej nedostatek 203.183 gld. Pokril se bode iz deželnega zaklada. Dalje je poročal poslanec Hribar o odpisu iz nekdanjega kranjskega zemljiškoodveznega zaklada predplačiloma izplačanih neiztirljivih potnih troškov ter predlagal, da se neiztirljivi potni stroški v znesku 7313 gld. 13 kr. odpišejo. Poročili poslance Hribarja sta bili odobreni. Poslanec dr. Žitnik poročal je o garancijskem zakladu dolenskih železnic. L. 1895.

so znesli redni dohodki 29.179 gld. 62 kr., troškov ni bilo. Vsa imovina je koncem l. 1895. znesla 111.036 gld. 31 kr., in sicer v kapitalih 75.000 gld., v hranilnici in terjatve so znašale 37.036 gld. 31 kr. Dohodki l. 1897. se proračunavajo na 31.590 gld., in sicer letni redni donesek dež. zaklada 25.000 gld., obresti naloženih glavnice 3590 gld., obresti obligacij 3000 gld. Poslanec Hribar je predlagal resolucijo, naj se pri mestni klavnici v Ljubljani napravi postajališče in nakladišče, poslanec Pakiž pa je priporočal, naj bi se napravila postaja v Žlebiču in opustila postaja v Čušpergu. Zbornica je sprejela soglasno Hribarjevo resolucijo.

Poslanec Lenarčič je poročal o samostalnem predlogu poslanca grofa Barba o ustanovitvi deželnega skladišča v Ljubljani. Poročevalec je mnenja, da naj tako skladišče ustanovi s podporo dežele zasobni kapital, zbornica pa je sprejela po dolgi debati, katere so se udeležili poslanci: Lenarčič, grof Barbo, dr. Majaron Povše, Hribar in dr. Tavčar, predlog dr. Majarona, naj deželni odbor o predlogu predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju posebno poročilo. Zbornica je izvolila odsek devetih članov, kateremu se je o predloženem načrtu volilne preosnove posvetovati in poročati. V odseku so poslanci grof Barbo, Grasselli, Kalan, dr. Majaron, dr. Schaffer, baron Schwegel, dr. Tavčar, Zelen in dr. Žitnik. Poleg navedenega je zbornica rešila še več prošenj županstev. IX. seja deželnega zbora je bila včeraj.

K volilnemu gibanju. Iz Ljubljane nam piše volilec: Čudim se, da imamo dosedaj samo dva kandidata. Ali se ne bojite, g. urednik, da bi uzrasel nakrat iz tal tretji — o polnočni uri? „Narodna stranka“ kandiduje v Ljubljani g. Kušarja. Mnenje lepega števila volilcev je, da državnozbornski kandidat resne stranke mora biti zmožen, da moramo Slovenci poslati na Dunaj cvet svojega razumnštva. Brez zmožnih, vsestranski nadarjenih poslancev si slovenska delegacija nikdar ne pridobi ugleda. Poslančevo mesto bodi ob državnozbornem zasedanju na Dunaju in ne v Ljubljani. Poslanec mora dajati račun o svojem delovanju. Zahtevamo, da skliče narodna stranka shod ljubljanskih volilcev. G. Kušar naj tedaj na shodu nastopi, da spoznamo kakega poslanca bi imeli še dalje na Dunaju. Tisti bode naš poslanec, katerega volilci proglašajo! Ljubljanski zaupniki narodne stranke postavili so kandidatom za Ljubljano dosedanjega poslanca g. Kušarja. G. Vencajz ostal je z dvema glasoma v manjšini, glasov nenavzočnih gospodov pa pristaši g. Kušarja niso hoteli sprejeti, ker so se glasili v prid g. Vencajzu. Kandidaturo g. Vencajza podpiral je sebesno iskreno ljubljanski župan g. Hribar. G. Vencajz uzdržuje svojo kandidaturu. G. dr. Majaron se je odpovedal kandidaturi.

Socijalni demokratje so jako delavni. V nedeljo dne 14. t. m. priredili so v Ljubljani kar pet volilnih shodov. „Narod“ se tolaži, da bode razsodnost našega naroda najboljšje sredstvo proti socijalnodemokratskim težnjam. Nam se pa zdi, da bi bilo bolje, ko bi se gospodje potrudili na socijalnodemokratske shode in tam narod svarili pred internacijalko. Isto naj store konservativni, katoliški gospodje okoli „Slovenca.“ Sedaj le krščanski socijalisti na shodih stopajo v boj. S shodi in na shodih omejili bomo socijalno demokratično poplavo, z golo tolažbo na razsodnost našega naroda ne opravimo dosti. Pri volitvi volilnih mož v peti skupini bode v Ljubljani sebesno v kolodvorskem okraju hud boj, in ker bodo slovenske stranke razcepljene, utegnejo zmagati — socijalni demokratje. Ali bi v tem okraju res ne bilo vsaj za ta slučaj možno na korist slovenski stvaridoseči kakega kompromisa? Na nemško zvezo naj se ne zanaša narodna stranka. Kakor v celjski okolici utegne se tudi v Ljubljani goditi Slovincem.

Iz spodnje Šiške se nam piše, da so pri volitvi volilnih mož za peto skupino zmagali socijalni demokratje s štirimi glasovi večine z vsemi štirimi volilnimi možmi. Zmagali so radi nebržnosti nekaterih slovenskih volilcev, katerih ni bilo na volišče, dočim so železničarji postavili na volišče svoje do zadnjega moža. Volitev ni bila pravilna ter se je proti njej ugovor. Rodoljubi, združimo se proti socijalni demokraciji in pazimo, da se vsi naši možje udeležijo prvotnih volitev.

Dne 17. februarija bila je volitev volnih mož v Selcih za prihodnjo državnozbornsko volitev. Izvoljenih je 10 mož, kateri bodo glasovali vsi za gospoda Toma Zupana, kakor je sedaj določeno. Upamo, da se vsled pritiska iz Ljubljane nobeden ne izneveri. V 5. kuriji voljenih 10 volilnih mož bo večina glasovala za dr. Kreka. Kolikor se je iz dobrega vira izvedelo, stavljal se je kandidatu g. Pogačniku pogoj, ako bi gosp. Žitnik ali Povše v svojem volilnem okraju propal, da mora Pogačnik tema dvema gospodoma svoj mandat prepustiti. Tedaj gorenjske kmetske občine so domena za propale kandidate.

Na prodaj je za (29 5)
5000 gld.
jednonadstropna hiša
v Vodmatu
obsejajoča 4 stanovanja in 12 let oproščena davka.
Poizve se natančneje pri tvrdki A. Hauptmann, Sv. Petra cesta v Ljubljani.

V najem ali na račun
se da (39-1)
kavarna in gostilna
„Drenikov vrh“.
Priporoča se
Josip Cvetrečnik,
sobni slikar, (38-1)
Karlovska cesta 2. Ljubljana, Karlovska cesta 2.

Lekarna A. Mardetschlaeger
„pri zlatem orlu“
v Ljubljani, Jurčičev trg poleg železnega mosta
priporoča svoje navlašč pripravljeno
ribje olje
prijetnega okusa in jako izvrstnega učinka. Cena steklenici 1 krono, 6 steklenic 2 gld. 50 kr.
Za čiščenje in dezinfekcijo ust in zob priporoča se
Menthol ustna in zobna esenca,
ki teši zobobol Velika steklenica 80 kr. Menthol zobni prašek 1 pločevinasta škatljica 30 kr.
Slabotne osebe (ženske, otroci) se opozarjajo na tvrdkine kri kreptajoče železnato malagavino s chino ½ l 1 gld.
Najboljše odvajajoče sredstvo: Sagrađa malaga 1 stez. 1 gld.
Stisnene sagrađapastile, narejene iz ekstrakta 1 škatljica (20 komadov) 1 gld.
Mag. ph. Mardetschlaeger,
lekarnar in kemik.
Zalog drugod ni. P. n. občinstvo blagovoli naj se direktno obrni na: **lekarno „pri orlu“ v Ljubljani.** (37-8)

Usojam si prečastiti duhovščini, sl. občinstvu in velespoštovanim odjemalcem uljudno naznaniti, da sem z dnem 8. februarija t. l. preselil svojo

trgovino s klobuki, čepicami
in krznarskimi izdelki

iz prejšnje prodajalnice v gosp. Kirbiša hiši na Kongresnem trgu v

novourejene prodajalnične prostore
v Wolfovi (preje Gledališni ulici) št. 5.

Ob tej priliki se priporočam vsestranski ter prosim, da se mi ohrani tekem 23 let pridobljena časteca me blagonaklonjenost sl. občinstva.

(38-1) Velespoštovanjem **Anton Krejči.**

Istotam je tudi trgovina s klobuki za dame.

JOSIP REBEK,

ključavničarski mojster,

Francovo nabrežje št. 13. LJUBLJANA Francovo nabrežje št. 13.

Priporoča svojo delavnico za naročanje vseh

ključavničarskih del

ter napeljava (11-7)

hišnih telegrafov in telefonov.

Postavlja strelovode

in prevzema tudi posamezna dela te stroke.

Cene nizke.

FRANC ČUDEN,

urar,

Mestni trg. LJUBLJANA. Mestni trg.

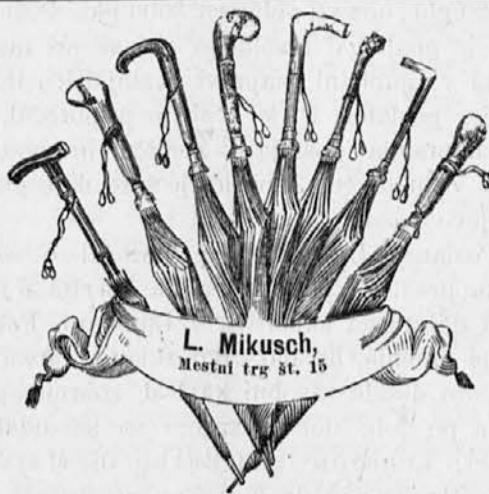
Letošnja slaba kupčija primora me, ker mi je ostalo veliko blaga, prodajati po najnižji ceni in deloma pod svojo ceno, da razprodam nekaj svoje velike zaloge. Priporočam torej vsakemu svojo bogato zalogo zlatih, srebrnih in stenskih ur, verižic vsakovrstne zlatine in srebrnine ter vabim slehernega, naj si blagovoli pri nakupovanju ogledati mojo zalogo. Zagotavljam najsolidnejšo postrežbo po kolikor mogoče nizkih cenah. (32-5)

Spoštovanjem
FRANC ČUDEN.**Josip Petrič,**

čevljar,

Ljubljana, Opekarska cesta št. 32.

opozarja cenjene podpornike domačega obrta na svojo **izbornu urejeno delavnico**. Izvršuje raznovrstno obutalo od najpriprostejšega do najfinejšega iz zanesljivega blaga prav trpežno in ceno. (18-8)

priporoča
svojo bogato zalogo vsakovrstnih
dežnikov in solnčnikov
po najnižji ceni. (33-5)

Gabrijel

Piccoli

lekarnar

[pri angelu]

v Ljubljani

Dunajska cesta.

— Najvišje priznanje —
na II. mejnarod. farm. razstavi v Pragi 1896.
London — Pariz — Zenever 1892 — 1893.

Železnato vino

preizkušena, zanesljivega učinka, ima v sebi lahko prebavljiv železnat preparat, kateri učinkuje pri slabotnih, na pomanjkanju krvi in na živcih trepečih oseb, priporočljiv posebno tudi za slabotne, blede otroke. (25-2)

Deset gramov tega preparata ima v sebi 25 miligramov železnatega kislika in 10 miligramov izlečka iz skorje kineškega drevesa.

Lekarnar Piccoli v Ljubljani jamči za označeno, zmeraj jednako sestavo, potrjeno po kemični razkroji dr. H. Hagerja v Frankobrodu na Odri in prof. Balt. Knapitscha, zapriseženega sodnijskega kemika v Ljubljani.

Steklenica imajoča pol litra velja 1 gld., 4 polliterske steklenice 3 gld. 60 kr., franko s poštnino vred 4 gld.

Naročila izvršuje točno proti poštnemu poduzetju lekarna G. Piccoli v Ljubljani.

Janez Jax

Ljubljana, Dunajska cesta 13.

priporoča svojo veliko zalogo

šivalnih strojev

(36-4)

in

strojev za vozarenje.

(biciklov, velocipedov.)

Ceniki franko na razpolago.

Avgust Erzin.

Ljubljana, Kravja dolina št. 18. (Radeckega cesta)

priporoča (27-5)

svojo bogato zalogo premoga.

Cene:

Trboveljski premog 50 kilo 46 kr.

Kočevski " " " 34 "

Drva žagane in sekane 50 kilo 50 kr.

Melusine- ustna in zobna voda

deluje izborno proti zobobolu in gnjilobi zob, utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust 1 stekl 50 kr.

Jedina zaloga

Iekarna M. Leustek v Ljubljani,

Reseljeva cesta št. 1.

poleg mesarskega mosta. (24-6)

Brata Eberl,

Ljubljana, Frančiškanske ulice št. 4.

Pleskarska mojstra (4-8)

c. kr. državne in c. kr. priv. južne železnice.

Slikarja napisov, stavbinska in pohištvena pleskarja.

Tovarna za oljnate barve, lak in pokost.

Zaloga originalnega karbolineja.

Maščoba za konjska kopita in usnje.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 51.

priporoča svojo izborno zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najpriprostejših do najfinejših rujave, zelene ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v poljubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamči za vse svoje izdelke jedno leto.

Cene nizke. (1-7)

FRANC PAVŠNER,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4, nasproti c. kr. gimnaziju

se priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu v naročila na

duhovniško in civilno obleko

po poljubnem kroju, zagotavljajoč trpežno, natančno delo, uljudno postrežbo in kar možno nizko ceno. (6-7)

Knjigoveznica Fr. Breskvar,

preje L. Šverljuga,

pred škofijo, št. 6, poleg Katoliške Bukvarne,

se priporoča v vezanje vsakovrstnih knjig.

Molitvenike družbe sv. Mohorja po več vkup poslanih veže po primerno znižani ceni. V zalogi ima tudi za vse družbine knjige lepo izdelane platnice za knjigoveze po deželi. (19-8)

Opozarja tudi se na svoje krasno izvršene platnice za „Dom in Svet“, Wolfov slovar itd. — Naročila na kakoršesnobodi platnice izvršuje po želji ali načrtu natančno in ceno.

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu občinstvu najuljudneje priporočam svojo

bogato zalogo

najraznovrstnejših

klobukov, cilindrov čepic i. t. d.

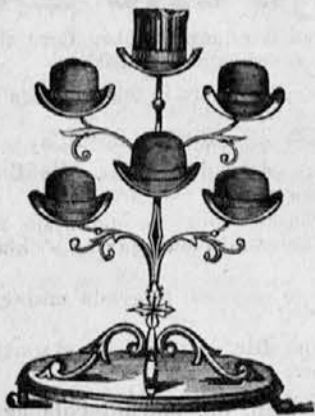
Zagotavljam dobro blago in nizko ceno.

(8-6)

Velespoštovanjem

J. Soklič,

Stari trg št. 1 (pod Trančo).

I. kranjski laneno-oljnati firnež.

I. kranjsko

čisto laneno olje.

Siccativ-firnež (sušilo)

priporoča najcenejše 26-5

Adolf Hauptmann,

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežov, lakov in kleja v Ljubljani.

Najboljši
fabrikat!

Andr. Druškovič,

trgovec z železnino

v Ljubljani, Mestni trg št. 9/10.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega v železarijo spadajočega blaga. (34-4)

Štedilnike, lonce, pozlačene nagrobne križe, drevesa za oranje, vodne žage in pile, kovanja za okna in vrata, vsakovrstno orodje za mizarje, tesarje, ključavničarje in kovače, cement, traverze in še veliko drugih za rabo v hiši ali pri obrtu potrebnih stvari.

Poštena postrežba.

Cene kakor pri razprodaji!

Cene kakor pri razprodaji!

Ignacij Čamernik

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečastiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

nagrobnih spomenikov

in preskrbljuje na željo cele rakve.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posestnikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraškega kamna, katera točno, solidno in po nizkih cenah napravi. (12-7)

Brezplačno izdeluje narise, napravi obrise za cerkvena in stavbinska dela.